

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. nép-
oktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.
fél oldal ... kor. 16.— | nyolczad oldal ... kor. 4.

A 60 fillér töltéggel két a hirdető fizeti.

A díjak előre befizetendők a Szent-István-Társulathoz.

Örvendetes kívánság.

A «Népevelő» legutóbbi száma, a midőn «A katolikus tanítók II. országos kongresszusa előtt» ezimet viselő cikkében, a küszöbön levő második kongresszusról elmélkedik, a többi közt egy igen kiváló és megszívlelendő dologra hívja föl figyelmünket.

«Kívánatos volna — mondja a cikkíró — hogy a Szent-István-Társulat nagyobbítsa hivatalos organumunkat: a «Népevelő»-t, a mi ugyan ehető szükségénél fogva, kezdetben elegendő terjedelmű volt, de ma már éppen e lap érdeme, hogy a közszükséglet terjedelmesebb organumot kíván s ezért előbb-utóbb reformálni kell ezt is, ha mindjárt önkéntes vagy kényszerű megadótatás útján is.»

A mit cikkíró — a mint maga nevezte — eme fölemlítésében érint, azzal foglalkoztunk már itt a központban mi is több ízben. Nem azért említem azonban e tényt föl, mintha elakárnók vitatni ezzel az eszme elsősülöttsgét, hisz ez kizárt lehetetlenség is, mert mi nem kiesinyeskedünk, de ügyért harczolunk, hanem örülve az alkalmon, e megemlékezésünkkel mintegy reá akarunk csupán mutatni a gondolat helyességére s előtérbe kívánjuk helyezni ezzel egyszerűsükd szükségességét is.

Mikor a Szent-István-Társulat ezelőtt hat esztendővel a «Népevelő»-t átvette előbbi tulajdonosától, tette ezt azzal a szilárd elhatározással, hogy belőle oly lapot alapít, a mely a katolikus tanügy érdekeit minden tekintetben híven és a mi fő, a tanítóság nagy számával szemben, kielégítőbben szolgálja. Célja elérésé érdekében tehát, a legelső sorban is a nagyméltóságú püspöki kar támogatásával, hazánkban a katolikus tanügynek hivatalos organumává tette. Azóta a «Népevelő» hűségesen megjelenik minden katolikus iskola számára s ott van minden tanító asztalán. Nagy szó ez, kérem!

Lapunk az ország szívében jelenik meg, a hol

az ipar, kereskedelem, a tudomány és művészet nagyobb tüze és fénye mellett, nagyon természetesen, nevelés-oktatásunk intenzivitása is nagyobb, mint bárhol egyebütt. Mily nagy fontosságot rejt e körülmény magában? ... Es lapunk megértve ezt a nagy szerepet, tartalmi értéke tekintetében kiállja a kritikát s fölveszi a versenyt bármely, a tanügygyel foglalkozó lappal szemben.

A mit ad, legyen az a nevelés-oktatás momentán, napiérdekű kérdése, vagy az élesebb szemüvegen nézett tanügypolitika tárgyát képező kényesebb, nagyobb súlyú és hosszabb életre szánt ügy is, egyformán lelkiismeretesen, higgadtan, tudással, tapasztalattal van az adva.

Hivatalos jellegénél fogva pedig oly széles, illetőleg változatos téren és mederben mozog, hogy a lap egy-egy száma sok irányban nyújt érdekes fölvilágosítást és oszt tanulni és észlelni valót.

A Szent-István-Társulat pedig, a mikor az ügy érdekében nem kímélve költséget, minden magyarországi latin- és görög-szertartású katolikus nép-oktatási intézet számára (most nemrég még jobb minőségű papírost és szebb nyomást is adott) megküldte a lapot, bizonyára el kellett, hogy készülve legyen arra, hogy első üdvös újítását, a lapszámok szaporítását (a «Néptanítók Lapja» kivételével egyetlen tanügyi lap sem jelenik meg oly nagy terjedelemben, mint a «Népevelő») egy újabb újításával szaporítsa.

Es így eljutottam volna ahhoz a kérdéshez, a melyért tulajdonképen a tollat a kezembe vettem.

A mikor a mult számmak — már említettem — kezdetkezője azt mondja, hogy: «A «Népevelő» kezdetben elegendő terjedelmű volt, de ma már éppen e lap érdeme, hogy a közszükséglet terjedelmesebbre kívánja stb.», tulajdonképen a Társulat előtt hajtja meg zászlaját. A mi pedig szigorúan a tényt illeti, tessék csak figyelemmel kíséreni nagyon sok tanügyi lapunkat, bizony kevésnél találjuk meg ama óhajtatásnak nyilvání-

tását, hogy terjedelmesebben jelentessük meg lapunkat. A szerkesztőknek sokszor fő a fejük, hogy mit adjanak nyomás alá, mert kevés a ezük.

Azonkívül tanügyi lapjaink — tisztelet a kivételeknek — legtöbbször fővágtalanul hevernek a tanítók íróasztalán.

Ime, a mi lapunknál, hála Istennek, kifejezést nyert ama óhajtas, hogy adjunk lapunknak nagyobb terjedelmet.

Van azonban ezen óhajtasnak egy igen nagy hordereje, fontos értéke. Katolikus tanügyről az ország eddig mit sem — vagy mondjuk enyhébben — vajmi keveset tudott; elmondhatjuk ugyan ezt magukról, a katolikus tanítókról is, a kik bizony-bizony sok más érdeket nagyon sokszor előbbre helyeztünk, mint a kath. tanügy érdekét.

A kath. tanítók első országos kongresszusát megteremtett nagy férfiak érdeme első sorban az, hogy a kath. tanítókat főrázták tespedésükből és öntudatra ébresztették. Faradságos, nagy munkájuknak meg volt a maga óriási értéke abban, hogy megteremtették a katolikus tanügyet. *«Nagyon megfigyelték benünket akkor is most is rajtuk van az ország, de sőt a kormány szeme is, rajjon miép fejlődünk!»* Ők tudják, miért?

A kongresszus lezajlott, azt hittük — valljuk meg őszintén — mi is, de még inkább *mások*, hogy ezzel elaludt, befejeződött minden. Azonban az események fejlődései mást bizonyítanak.

A kongresszus nyomdokába lépett lapunk és az öntudatra ébredt kath. tanítói közszellem nem engedte kialudni, de sőt istápolta, élesztgette, úgy annyira, hogy ma, a mikor a II. orsz. kongresszusunk előtt állunk, országszerte nagy az érdeklődés épen lapunk magatartása következtében. A midőn tehát a körülményre reá mutattam, egyszersmind némi izlettétől adtam arra nézve, hogy lapunk mily fontos szerepet tölt be ma és mennyivel fontosabbat kell, hogy betöltsön a jövőben.

Katolikus tanügyérdekeink mellett azonban nem sokkal csekélyebb az a hatása, a melyet nagyobb terjedelme mellett akkor fejthetne ki, ha katolikus tanítóink között mennél többet buzdítana és serkentene, tanügyirodalmi tevékenység útján, intenzivebb önművelődésre.

Szeretettel ajánljuk e tényeket első sorban a magyemét, püspöki kar magas figyelmébe. Az a felajánlott összeg, a mit az egyházmegyék főpásztorai a «Népnevelő» céljaira kegyesen megajánlottak és a lap fejlesztése érdekében megajánlanak, bőven meghozza kamatait a kath. iskolaügy föllandulásában. De kartársaink is sokat tehetnek a lap fejlesztésére. Rendeltessek meg lapunkat a tanítóegyletek és körök könyvtárai számára, terjesszék azt az iskolaszéki tagok és szülők között is. A Szent-István-Társulat intézőségétől, melytől távol állván minden üzérkedés, tehát örömmel fordítja a befolyó adomá-

nyokat és előfizetési pénzeket a lap terjedelmének nagyobbítására. A mit kerünk, a kath. tanügy fejlesztése érdekében kérjük és szeretjük hinni, hogy ez irányban együtt éreznek velünk — a napszámósokkal — mindazok, a kiknek ez irányban képesség adatott tenni.

A magyarországi latin és görög szertartású róm. kath. népiskolák tantervjavaslat.

7. Énektanítás.

(Dalok, énekek.)

A népiskolai énektanítás a tantárgyak mindhárom csoportját szolgálja. Célja is e szerint hármas. Es pedig: 1. az egyházi énektanítás a gyermek érzelmeit kell, hogy bizonyos áhitatos hangulatba hozza; 2. a hazafias dalok a hazafias nemzeti érzelmek fölbresztői legyenek; 3. az egyéb irányzatú dalok a gyermekben a dal irányzata szerinti érzelmeiket keltsek föl.

Az énektanítás, mint a cél mutatja, majdnem minden tantárgyesoporttal összefüggésben van. Hogy ennek dacára ez anyag terve egy helyen van felsorolva, okai a következők: *a)* így kitűnik a terv egységessége; *b)* világosabbá lesz, hogy az egyházi énekek tanítása is a tanító munkája.

A) Az osztatlan (egytanítás) iskola.

I—VI. OSZTÁLYA.

Ezen osztályok a szokottabb egyházi énekeket, dalokat, a hangterjedelmhez mérten együttesen tanulják be.

B) A részben osztott (két tanítás) iskola

I—II. OSZTÁLYA.

Ezen osztályok énektanítási anyaga szigorúan a lakóhely ismertetés (beszed- és értelemgyakorlatok) anyagához csatlakozik. A dalok s a karácsonyi, husvéti könnyebb és ismertebb énekek hangterjedelme a gyermekek hangterjedelménél nagyobb nem lehet.

III—VI. OSZTÁLY.

A III—VI. osztály az énektanításban egy csapatot képez. Az énektanítás anyaga ez osztályokban a nemzeti élet — és gyakorlati élet anyagából merítendő. Dallam és szöveg kifogástalan, a gyermekek hangterjedelmének megfelelő és magyar legyen.

Az egyházi énektanítás a hitélet tárgyaihoz simul.

E közben több miseéneket s az ünnepkörök-höz tartozó alkalmi énekeket tanít meg a tanító.

A dalok és énekek úgy választandók ki, hogy tartalmuk a tanulók értelmét fölül ne haladja, dallamuk megtanulása pedig különös nehézségbe ne ütközzék.

II. A gyakorlati élet tárgyai

1. Számolás és mérés tan.

A számolás és mérés tan célja, hogy a gyermek következetes gondolkodásra és a közéletben előforduló számolási és egyszerűbb mérési esetek (példák) önálló megfejtesére képesíttessék.

I. OSZTÁLY.

Ezen osztály fejszámolási anyaga 10-ig terjed. A tanév végén a tanulók a számjegyek írásában is gyakorlandók.

II. OSZTÁLY.

A gyermekek a tízesek körében (99-ig) tanulják az alapműveletet fejszámolás alapján. Megtanulják egyúttal a számírást és a fejben kiszámított példának jegyekkel való kifejezését is.

III. OSZTÁLY.

Ezen osztályban a százások körét (999-ig) tanítja meg a tanító. E körben csupán az összeadást és kivonást végzik. A főstűly itt is a fejszámolásra esnek.

IV. OSZTÁLY.

Ezen osztály tanulói, hasonlóan a III. osztálybeliekhez, a százások körét tanulják. E körben fölülélvén mind a négy alapműveletet a kerítéses és a területszámítással összekötve. A nagyobb súlyt itt is a fejszámolásra fektesse a tanító.

V—VI. OSZTÁLY.

Egyik év.

A határtalan számkör ismertetése.

A számjegyek helyi értéke. Szétbontás és összevonás.

Gyakorlatok és föladatok a különnevű számok négy alapművelete körében fej- és jegyszámolással.

Az idő, a fölület és köbszámítás és mérés. A négy alapművelet közönséges törtekkel. Hármasszabály. Kamatszámolás.

Másik év.

A határtalan számkör ismertetése.

A tízesrendszer tízeses kifejtése; számlálási és számírási gyakorlatok.

Gyakorlatok és föladatok a különnevű számok négy alapművelete körében fej- és jegyszámítással. E körben az idő, fölület, köbszámítás és mérés.

Négy alapművelet a tízeses törtekkel. Kamatszámolás. Társaság és vegyítés szabály.

2. Ismeretek a természet köréből.

A természet köréből merített ismeretek nyújtásának célja: hogy a természet tárgyainak megfigyelése s a naponkint meg-megújuló ter-

mészeti tünemények okainak és törvényeinek megismerése által a lélek önkénytelenül az Istenhez emelkedjék, a babona s az előítéletek eloszoljanak, a nemzet anyagi emelkedése, a földművelés és ipar fejlődése előmozdittassék.

A népiskola nem ölelheti föl a természet erőinek és tárgyainak összességét, ezekből pusztán a legszükségesebbet s e közben is az egyes szakokból (természetrájk, természettan, gazdaságtan, egézségtan) meríthető ismereteket egymásra vonatkoztatva, a mennyire lehet, összekötve kell tanítani.

(Folytatása következik.)

A könyvnelkülözésről.

A ma, a tegnap, de a jelen pillanata is, csak emlékezettel fogható föl; emlékezet nélkül nem tudnók egymást megérteni, mert nem tudnók beszélni, mert nem volnának képzetek.

Erkölesi lénynyé, emberiesen érzökké és gondolkozókká csakis az emlékezet tesz bennünket; általa őrizzük meg szerzett benyomásainkat, ismereteinket s általa jutnak ismereteink és benyomásaink a visszaidézés alkalmával is, az öntudat elé.

Igy élünk az emlékezet által, a visszaidézés útján, a multban is.

Az értelemnek tehát nagy szüksége van az emlékezetre, mert ez szolgáltat számára tárgyat, anyagot a földolgozásra.

Nevelés-oktatásunk is a lélek eme képessége nélkül sikert elérni, eredményt fölmutatni nem volna képes. Tudás, tudomány, emlékezés nélkül, teljes lehetetlenség; ennek híjával egyetlen fogalmat sem volnánk képesek átalakítani...

A különböző idők pedagógusai, az emlékezet gyakorlását illetőleg, a legeltérőbb föl fogásban voltak; szinte a szélsőségekig megoszóttak e tekintetben a vélemények. És ez a megoszlása az ítéleteknek, ma sem igen változott. A föl fogások ma ép úgy ingadoznak, mint a multban.

A régi tanrendszer nagyon is sokat, a mostani talán nagyon is keveset fordít az emlékezet gyakorlására. A multban a tanítás alig állott másból, mint az emlékezet munkájából; ma mindent az értelemre, az észre bízunk.

Vajjon melyik részen van az igazság? Vajjon a liberális föl fogás győz-e, a mely az elmét művelni, kibővíteni akarja csupán vagy az a más irány az utilitáris, a mely a tudás közlését és így az elmének hasznos tartalommal leendő el látását tűzi ki célul.

Ha a mindennapi élet adta tapasztalatokat teszszük kritika tárgyává, elvitázhatatlanul az utilitáris irány létjogosultságát érezzük ki belőle legerősebben.

Az utca tudása, a különböző társadalmi osztályok értelmi tartalma, az érintkezés adta megnyilatkozások, mind-mind arról tanúskodnak, hogy az életben az emlékezeté a főszerep. Min-

denült az elmenek aprópenzre váltott tartalmát fizetik meg akár esengő pénzzel, akár erkölcsi elismeréssel.

Maga a társadalom is, a midőn a két kérdés értéke iránt ítéletre szólítják, nem pusztá ötlet-szelezből dönt a mérleg ama serpenyője javára, a melyben az emlékezet különösebb művelésének kérdése van. És állásfoglalását igazán az életből merített hivatkozásokkal erősíti.

Ott van mindjárt az a nagy tömeg, a mely az iskola tudomány-osztó világát, meg elmét pallérozó hatását csak rövid pár esztendőig élvezheti. — maga az — tanuskodik mellette. Maga az a nagy tömeg csak azt a tartalmát tudja értékesíteni, a melyet az iskola padjaiban erősebben emlékezetébe vésett; az életben is a szerint boldogul jobban vagy marad el hátrább a többitől, a mint emlékezetének többé vagy kevésbé gyakorlottsága neki alkalmasan rendelkezésére áll.

Még inkább szembeötlő a társadalom igaza akkor, ha figyelmünkkel csak a legközelebbi vagy még inkább a tőlünk mindig távolabb eső multat keressük föl.

Sokan közülünk, a kik még a régibb iskola szülőttei vagy annak csak az elhaló szelét érezték is már, csupán a legilletékesebben szólhatnának a kérdés igazáról vagy tévedéséről.

A régibb iskola, a mint azt hagyományképen átvette elődjétől, java föladatát abban kereste, hogy az emlékezetet mennél jobban kiművelje. A nevelés-oktatás minden ténye arra irányult és minden tehetéke oda ütött. És vajjon, a még élő és szerepet vivő régieinknek van-e okuk, van-e csak egyetlen szavuk is a régi rendszer *ama törekvése ellen*, melylyel emlékező tehetőségük kiképzését mindenek fölé helyezték?

En úgy hiszem, hogy nincs.

Pedig a mult iskolája, módszere, szelleme, tanítója, valamivel talán nehezkesebb, kevésbé emészthető volt, mint a máé.

Hát ha még tekintetünkkel a régebbi idöket keressük és Clió szárnyain elrepülünk Cyrus, N. Sándor, Mithridatos korába, a kikről föl van jegyezve, hogy több százezerből álló hadseregükben a katonákat nevükön szólították; vagy ha Esdrás zsidó főpapot említjük, a ki a szent könyveket hiba nélkül tudta fejből elmondani, akkor csak tisztelettel állhatunk meg az előtt a törekvés előtt, a mely az elmenek ezt a — habár csak a fogalom szerinti képességét, oly magas tökélyre volt képes emelni...

Hadrián császárról jegyezték volt föl, hogy a mely könyvet emlékezetéről leendő tanúságtétel okából csupán egyszer elolvasott, azt képes volt szóról-szóra elmondani.

Az ind vallási énekek — Homer költeményei — melyek köteteket képeznek, csupán emlékezés útján, századokon át föntartották magukat.

A hittérítők Amerika benszülőtteiről mondják, hogy leghosszabb beszédeiket képesek voltak

egy hallásra utánmondani. Ezt az állítást az évekkel ez előtt itt járt Úrge Ignác hittérítő is bizonyította.

Általában, a régi idök emberei jobban rá voltak utalva az emlékezetet szolgálatára s épen azért jobban is művelték azt.

Imi csak kevesen tudtak, a könyveket sem lehetett oly olcsóért kapni, mint ma s így úgyszólván emlékezetük táblája volt az egyedüli eszköz arra, hogy reá minden hagyományukat odajegyezzék, odaírják.

És mi most az emlékezetnek csupán csak a mainál érdemesebb, öregebb gyakorlatát sutba akarjuk vetni, csupán azért, mert állítólag a gyermek elméjét észre sem veszi és csakis a tanítandó anyagból indul ki és a tudás közlését tekinti főcélul.

Hát ez egy kicsikét merész állítás, a melyet könnyebb megczáfolni, mint megvédeni.

De nézzünk ennek a vádnak erősebben a szemébe.

A liberálisták, azt állítják, hogy ök az elmét a tudomány tengerén való evezésre akarják előkészíteni, míg az utilitáris irány hívei a tenger kiűvészt célozzák; mondom, a liberálisták Plutarchot szeretik háborgatni, a midőn mögéje bújva, hangoztatják, hogy: «az emberi lélek nem edény, a melyet meg kell tölteni, hanem tűzhely, melyen lángot kell gyújtani». *Czike Imre.*

(Folytatása következik.)

A Szent-István-Társulat gyűlése.

A tankönyvkiadás terén, — mondja az igazgatói jelentés — iparkodtunk eleget tenni a szükségletnek s megfelelőn ama bizalomnak, melyet a nagyméltóságú püspöki kar 1871-ben a Társulatnak előlegezett, mikor a hazai katolikus népiskoláknak tankönyvekkel és tanszerekkel való ellátását reája ruházta.

Egyrészt régi katekizmusaink és bibliáink változatlan szöveggel újabb és újabb kiadások érték, de másrészt a Gerely József-féle bibliák tulajdonjogát is megszereztük.

E könnyű nyelven írott, a gyermekek értelmi fejlettségéhez és fölfogásához alkalmazkodó, szép képekkel díszített könyvecskék ugyanis megjelenésük után azonnal a szakkritika részéről igen kedvező fogadtatásra találtak. Használatukat az elemi népiskolákban a nagyméltóságú püspöki kar több tagja kötelezőleg elrendelte, úgy, hogy a régi Roder-féle biblia helyett már igen-igen sok helyen a Gerely-bibliák vannak használatban. Mikor aztán szerző — mint az igen természetes volt — művét a Szent-István-Társulatnak megvételre kínálta, az igazgató-választmány 1899 május 18-án tartott ülésében fölhatalmazta az elnökséget, hogy Gerely József esztergom-egyházmezei áldozópappal a szerződés pontozatait megállapítsa és azt aláírja. A szerződés 1899. év június hó 24-én tényleg megkötött. Ennek értelmében Társulatunk a Gerely-féle bibliákat és azok fordításait a Vezér-könyvvel és egy, a még olvasni nem tudó gyermekeknek való kis bibliai képeskönyvvel tulajdonába vette. — A kisebb, vagyis az elemi népiskolák I—II. osztálya számára készült Gerely-féle bibliából ma már az ötödik s a nagyobból — III—V. osztály számára — a negyedik kiadás forog közkezen. Mindkettő német, tót és vend nyelven is kapható.

A katekézések még függőben van. A közvélemény ennek megoldását is a Szent-István-Társulattól várja.

E dolgotell
tezőkne
lékes
katekiz
tásra
minden
elzárko
mely
nyáiert
csak ke

A k
1900 ja
kibocsá
középis
zásban
Helyett
latba.
katekiz
kizmus
a mikro
kilátás

Az
Német
likus A
latra,
tusában
kes elő
naival

A
átdolgo
A mu
Mócsy
katholi
A Neg
fiúk és
Tull. C

Ötödik
készite
újabb
is hiva
Nagygy
Walter
tekinte
könyvv
azonba
közreb

1.
haszná
mord

2.
osztatt
tanterv

A
1896
deleter
a lako
a mel
elemi
1868.

ismétl
hittele
a gazd
dott.
Készü
melye
nevelé
alább
hazán
része
kötele

sági
könyv
likus
Könyv

E dologban azonban, — bár Társulatunk legutóbb is tőle telhetőleg kezére járt a hivatott és komoly kísérletezőknek, — egyedül a nagyméltóságú püspöki kar illetékes arra, hogy intézkedjék. Annyi bizonyos, hogy katekizmusaink nyelvi és pedagógiai szempontból javításra szorúlnak. A mikor a tankönyvirodalom terén minden tekintetben óriási haladás észlelhető, lehetetlen elzárkózni ama minden oldalról fölhangozó panasz elől, mely — egyebek közt — hitoktatásunk bajaiért, hiányaiért a nehézkes irányú s a gyermekek fölfogásához csak kevéssé alkalmazkodó katekizmusokat okolják.

A közép-katekizmust a nagyméltóságú püspöki kar 1900 január 29-én tartott közös tanácsa határozatából kibocsátott tanítási terv és utasítás mindaddig kizárja a középiskolák első osztályából, míg a megfelelő átdolgozásban és megrövidítésben nem részesül. (l. 4. lap.) Helyette a kis-katekizmust vétehi ideiglenesen használta. Világosan kitűnik tehát ebből, hogy a közép-katekizmus s azzal kétségkívül az elemi- és a kis-katekizmus átdolgozása is már küszöbön levőnek tekinthető, a mikor maga a nagyméltóságú püspöki kar helyezi azt kilátásba.

Az elemi népiskolai hitoktatás czélját szolgálja Németh Gyula kis egyháztörténelme: A keresztény katolikus Anyaszentegyház rövid története, iskolai használatra, — mely a Társulat kiadásában csak 1899 augusztusában került forgalomba, de azért szép, világos, érdekes előadásával, könnyed stílusával s egyéb jó tulajdonságaival máris hatalmas hódításra tett szert az iskolákban.

A Bárány-féle olvasókönyvek 1892-ben megkezdett átdolgozását az utóbbi két esztendőben is folytattuk. A munkát ezúttal szintén a három kiváló szakférfiú: Mócsy Antal, Petrovácz József és Walter Gyula dr. — katolikus tanügyi irodalmunk büszkeségei — végezték. A Negyedik Olvasókönyv 1898-ban jelent meg, külön a fiúk és külön a leányok számára, Hegedűs László és Tull Ödön mesteri illusztrációival, 1899-ben pedig az Ötödik Olvasókönyvet publikáltuk Morelli Gusztáv tanár készítette fametszetekkel, olyan kiállításban, mely az újabban oly sokat hangoztatott művészi nevelés czélját is hivatva van szolgálni. Nem túlozok, mélyen tisztelt Nagygyűlés, midőn azt állítom, hogy a Mócsy-Petrovácz-Walter-féle népiskolai olvasókönyvek tartalmi és kiállítás tekintetében bármely más magyar népiskolai olvasókönyvvel diadalmasan állják ki az összehasonlítást. Ezt azonban elmondhatjuk következő két újabb, 1899-ben közrebocsátott kiadványunkról is.

1. Olvasókönyv gazdasági és általános ismétlőiskolák használatára. Szerkesztették Dreisziger Ferencz, Szármord Ignác, Szokolay István és Rovó Lajos.

2. Katolikus falusi iskolások olvasó- és tankönyve osztaltan népiskolák III—VI. osztályai számára. Az új tanterv alapján szerkesztette és irta Ember Károly.

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr 1896. évi november 16-án 60.764. szám alatt kelt rendeletében előírta, hogy „oly községekben, a melyekben a lakosság túlnyomó része gazdálkodással foglalkozik s a mely községekben osztott — több tanítóval bíró — elemi iskola vagy iskolák vannak, köteles a község az 1868. évi XXXVIII. t. cz. 50. §. alapján gazdasági ismétlő-iskolákat fölláttani és föntartani. E kötelezettség alól csak az esetben menthető föl a község, ha ilyen ismétlő-iskolát más jogosított iskolaföntartó (p. o. állam, hitfelekezet) állít. E rendelet folytán az utóbbi években a gazdasági ismétlő-iskolák száma rohamosan szaporodott. Az új iskoláknak új tankönyvekre volt szükségük. Készült is számukra hamarosan néhány olvasókönyv, melyek azonban a vallásos, de különösen a katolikus nevelés szempontjából, ha nem is irányzatok, de legálább is semlegesek voltak. Arra való tekintettel, hogy hazánk mezőgazdasággal foglalkozó lakosainak túlnyomó része katolikus, a Szent-István-Társulat vezetősége kötelességének tartotta, hogy e hiányt pótolja. A gazdasági és általános ismétlő-iskolák számára való olvasókönyv szerkesztésére fölkért ismert nevű, jeles katolikus tanférfiak a várakozásnak igen szépen megfeleltek. Könyvük olyanjira sikerült, hogy most már, rövid pár

hónap alatt, a második kiadást rendezzük belőle sajtó alá. Elterjedését főleg annak köszönheti, hogy a katolikus vallásos nevelést szolgáló olvasmányai mellett, a gazdasági ismereteket közlő olvasmányai is mintaszerűek.

Éveken keresztül ismételtlen hangoztatták az osztaltan népiskolák tanítói abbéli óhajtasukat, hogy oly katolikus szellemben irt olvasó- és tankönyvet adjon a Szent-István-Társulat, mely a reáltárgyakat elkülönítve tartalmazza. Ennek az óhajtásnak is megfeleltünk az Ember Károly igen használható könyvével, melynek tartalma: Olvasmányok a III—VI. osztály számára, földrajz, természetrajz, természettan, gazdaságtan, történelem, alkotmánytan, egészségtan, magyar nyelvtan és fogalmazás. (Folytatása következik.)

Részletes tanítástervek.

Ily czím alatt Róvó Lajos irt az egy, két, három és négy terembe osztott róm. kath. elemi népiskolák részére egy munkát, melyet előzetesen is minden tanító embernek melegen ajánlok.

A mű tartalma a következő: Óraterv és tanításterv az önálló I. osztály részére; óraterv és tanításterv az önálló II. osztály részére; óraterv és tanításterv az egy teremben elhelyezett I—II. osztály részére; óraterv és tanításterv az egy teremben elhelyezett II—III. osztály részére; óraterv és tanításterv az egy teremben elhelyezett IV—V—VI. osztály részére; óraterv és tanításterv az egy teremben elhelyezett III—IV—V—VI. osztály részére; és végül óraterv és tanításterv az egy teremben elhelyezett I—II—III—IV—V—VI. osztály részére. Leckarend az egy teremben elhelyezett I—II—III—IV—V—VI. osztály részére.

Ezenfölül még minden fajta óra- és tanterv előtt a beszerzendő tanszerek és tankönyvek jegyzékét találja a tanító. Jó lett volna itt a vezérkönyveket is fölsorolni. Igaz ugyan, hogy a Mócsy-Petrovácz-Schultz-féle Olvasó- és Tankönyvekhez készült vezérkönyv még nem jelent meg; de a többi tantárgyhoz azért nem lett volna fölsőleges a tanítót tájékoztató vezérkönyvek fölsorolása. Mert bizony égetően szükséges, hogy a mai reklám-világban egy oly tanító, mint Róvó, egy olyan munka keretében, mint a szóban forgó mű, a hol aztán a kiválogatott és ajánlott vezérkönyvek a főmunka értékes használatára is befolyással lehetnek, ajánlja a jónak tartott vezérkönyveket. A viszonyokkal nem ismerős tanító így aztán kellek tudná magát tájékoztatni.

Úgy vagyok meggyőződve, hogy a milyen szükségések és részletes tanítástervek, olyan jó lett volna ezt is fölsorolni a műben. Világos, hogy ez a körülmény a meglevő munkának abszolút értékét nem csökkentti; hanem ezzel még értékesebb lett volna.

Tudom, vannak sokan — ezek közé tartozom magam is — kik nem barátjai az ilyen részletes tanításterveknek; mivel a részletes tanítástervet, az általános tervek alapján, mindig az illető iskola, község és tanulósegred körülményeihez

alkalmazkodva kell a tanítónak elkészítenie. S ez nagyon is jó volna így, ha így volna. De nincs. Tanügyi állapotaink szükségessé teszik az ilyen munkát, mint a Róvóé. És ezt annyira szükségesnek ismerem, hogy még a vezérkönyvek kijelölését is szeretném hozzá. Hja! az ilyen praktikus munkákat a meglévő viszonyok személtartásával kell írni s nem a levegőben lebegő felhők számára.

S Róvó munkája praktikus. Követhető is. S én ajánlom is, hogy a tanítók, ha helyi tanterveiket készítik, használják Róvó e jeles munkáját. Látni fogják, mennyivel könnyebben készítik és mennyivel reálisabb, tehát jobb lesz a tervük, mintha magukra hagyatkozva végzik ezt a nehéz, de nagyon fontos munkát.

Nincs is nekem két megjegyzésen kívül más mondanivalóm e tanítástervekre a dícséretnél.

Az egyik az, hogy a kombinált (egy terembe osztott több) osztályok számára készített heti óratervek óráinak a száma több, mint a mennyit a hivatalos tantervek előírnak. Buzgóság ez, tudom; de a törvény: törvény.

S ugyanazt az anyagot, azon tervezéssel, mint a Róvó munkájában van — a földrajzot kivéve — a hivatalos óraszám kereteiben is kelőképpen föl lehet dolgozni.

Sok buzgó tanító fog ellentmondani ezen állításomnak. Azok t. i., a kik soha sincsenek önmagukkal és munkájuk eredményével megelégedve; s minél többre szeretnék a népüket megtanítani. Nemes vonások ezek. De a gyermeket is figyelembe kell venni. Mai iskoláztatási rendszerünk úgy is nagyon sokat árt az egészségnél; ne súlyosbítsuk ezt a terhet még az óraszámok szaporításával. Ha kevesebbet tud is a gyermek, de azt a keveset jól tudja és egészséges. — többet ér, mintha sokat tanul és tud a gyermek, de az egészsége gyöngé. «Mens sana in corpore sano».

A másik megjegyzésem a földrajz tervezetéről szól. A földrajzot a szerző nem úgy tervezi, mint a tanítástervek alapjául vett Mócsy-Petrovác-Schultz-féle Olv. és Tankönyvek. Én a Mócsyék beosztását az adott viszonyokra jobbnak tartom, nemcsak, hanem ismerem és tudom is: mert magam is a szerint tanítottam 1886—96-ig s most is a szerint vezetem a tanítóképzőintézet növendékeinek gyakorlati kiképzését. S ha a tanterv az alapul vett könyvtől eltér, a tanító is, a növendékek is segédkönyvhöz kénytelenek folyamodni. Meg az óraszám is fölszaporodik.

Ezen a két dolgon a tanító könnyen segít. Hiszen úgy sem a szolgai másoltatás czéljából készítette Róvó e jeles és igazán praktikus munkáját; hanem azért, hogy a tanítóság e tervezeteket a saját tantervének elkészítésénél útmutatóul használja. S erre ez a munka igazán alkalmas; s mint ilyent mindenkinek őszintén ajánlom.

Kapható Egerben, a «Nepiskolai Tanügy» szerkesztőségében. Ára I korona. *Dreiszigler Ferencz.*

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

A «Jászó-tornai egyes. esp. tanító-kör» t. tagjaihoz. Mult őszi gyűlésünk határozatától eltérőleg a kilenczszázados szent-év és főtisztelendő dr. Wentko Jusztin jászó-kerületi esperes úrral megállapított más fontos okoknál fogva e tavaszi gyűlésünket nem Felső-Meczenzefén, hanem f. é. május 2-án, reggeli 9 órakor kezdve Rudnokon tartjuk meg; a mire a főtiszt. plébános és a n. t. alapító, tiszteletbeli, pártoló és rendes tag urakat van szerencsém meghívni. A gyűlést megelőzőleg reggeli 8 órakor Veni-Sancte s ünnepélyes szent-mise. Targysorozat: A Pápai-hymnus («Hol szent Péter».) Éneklí a tanítói-kar. 1. A most ünnepelt szent-év méltatása főtisztelendő dr. Wentko Jusztin prem.-r. kanonok jászó-kerületi esperes úr által. 2. Megnyitás. 3. Gyakorlati tanítás: A beszéd- és értelem-gyakorlatok az idegen ajkú népiskola növendékeinél a tanév elején. Előadó: Fedor János. 4. A növendékek elbocsátása után, a gyak. tanítás módszere fölött eszmecsere. 5. A pénztárosok jelentései s ezekkel kapcsolatban a tagsági díjnak befizetése, mely okból a gyűlés 10 perczre fölfüggesztetik. 6. A mult őszi-gyűlés jegyzőkönyvének fölolvása és hitelesítése. 7. Folyó-ügyek. 8. Értekezések: a) Mit tehet a tanító, hogy a családi nevelés hiányosságai és ferdeségei megszűnjenek és megjavuljanak? Előadó: Litkey Menyhért. — b) A fogalmazás anyaga és módszere az elemi népiskola IV—VI. osztályaiban. Előadó: Somsák János. 9. Az értekezések irányelvei fölött való eszmecsere. 10. Biráló-bizottság választás. 11. Vitatétel: Kell-e külön tanterv az osztálan elemi népiskolának? 12. A jövő őszi-gyűlés helye és idejének megállapítása és az előre bejelentendő értekezések és gyakorlati tanításoknak előjegyzése. 13. A folyó évi közgyűlésre két képviselőnek választása. 14. Indítványok. — Szózat, Éneklí a tanítói-kar. — A midőn ezen magasztos momentumokkal telt díszközgyűlésünkre a n. t. tag urakat teljes számmal való megjelenésre kérem: hazafias tisztelettel vagyok Jászón, 1900 április 14. *Tóth Geysa*, elnök. — NB. A biztos megjelenést Fedor János rudnoki tanító úrnál, levelező-lapon jelezni kérem.

IRODALOM.

Eötvös József báró életrajza. A magyar tudományos akadémia az Országos Eötvös-bizottság adományából pályázatot hirdet Eötvös József báró életrajzára. Az életrajz hat-tíz ivre terjedhet, s ne száraz adatok halmaza legyen, hanem inkább essay, a mely az embernek, írónak és államférfinak s egyuttal egész korának képét adja, ama hatás rajza mellett, a melyet Eötvös korától vett s korára és nemzetére tett. A jutalom kétezer korona. A jutalmat nyert mű az Eötvös alap tulajdona, a mely azt minden további tisztelet-díj nélkül Eötvös József báró összes munkáinak kiadásában fogja közzétenni. A pályamű idegen kézzel, tisztán írva lapszámozva, kötve legyen. A szerző nevét, polgári állását és lakhelyét tartalmazó peesétes levelen ugyanaz a jelige álljon, a mely a pályamű homlokán. A peesétes levélben netalán följegyzett kikötések, föltételek vagy a versenyügy körül régtől fogva bevett szokásos eljárástól netán kívánt eltérések tekintetbe nem vétetnek. Alnév alatt pályázónak a jutalmat ki nem adják.

VEGYESEK.

A kilenczszázados évforduló megünneplése az iskolákban. A milleniumi évforduló alkalmából a haza összes tanintézetei hivatalos intézkedés kapcsán lélekemelő ünnepségeket tartottak. A nagymélt. püspöki kar magas intézkedéséből a kath. tanintézetek is megültek az ezredéves évfordulót. Ez évben

Magyar
és egy
kath. i
intézet
tanuló
jelentő
hazafi
éreteté
püspök
terület
ünnep
Sámu
püskö
az egy
polgar
jében
dezzel
helyek
miséve
ifjúság
leumi
magyar
jával
bizott
ez ün
ily czi
ben tá
ki, m
tartab
lapun
zelebl
a Szer
Szent

Ké
tanító
képesi
mányi
folszer
1900
b) a k
tól en
14-én
20 kor
fizeten

A
jelent
A zar
e hó
szekv.

Sz
emele
adom
Andre

A
pál fi
Rimel
val;
szinté

H
40 év
folyó
vedés
korah
vány
helye
neje

Magyarország kilencszázadik évfordulóját üljük és egyszersmind kilencszázados évfordulóját a kath. iskoláknak is, illő tehát, hogy a kath. tanintézetek ez évben is méltó ünnepet tartsanak, a tanulókat vezetőik megismertessék az évforduló jelentőségével és bennök erősítsék a keresztény hazafias erényekhez való törhetlen ragaszkodás érzetét. Majláth György, Erdély-egyházmegye püspöke, már régebben fölhiyta egyházmegyéje területén működő tanintézetek vezetőit az ily ünnepségek rendezésére. Legújabban meg Hettyei Sámuel pécsi püspök elrendelte, hogy a f. évi pünkösdi ünnepének harmadik napján (kedden) az egyházmegye minden kath. népiskolájában, polgári iskolájában, tanító- és tanítónő-képzőjében az iskolák vezetői fényes ünnepélyt rendezzenek. Az ünnepély a templommal bíró helyeken, hol rendes istentisztelet tartatik, szentmisével kezdődjek, mely után gyűjtsék össze az ifjúságot az iskolahelyiségekben s ott a jubileumi szent-év jelentősége — kapcsolatban a magyar katolicizmus kilenczedik századfordulójával — kidomboríttassék. A kath. tanítók orsz. bizottsága egy közös programot állított össze ez ünnepségekhez s a Szent-István-Társulat meg ily cím alatt: «Emlékkönyv, a kath. tanintézetekben tartandó ünnepségekhez», olcsó füzetet ad ki, mely alkalmas beszédek és költeményeket tartalmaz a növendékek részére. A könyvecskét lapunk szerkesztője írta és szerkesztette. Legközelebb már elhagyja a sajtót. A megrendelések a Szent-István-Társulat ügynökségéhez Budapest, Szentkirályi-u. 28. intézendők.

Képesítő-vizsgálat. A nagyvárad kir. róm. kath. tanítóképző-intézetnél az 1899—1900-ik tanévre tartandó képesítő-vizsgálatra jelentkezők kellően (születési, tanulmányi, erkölcsi, szolgálati, tiszti-orvosi bizonyítvánnyal) felszerelt kérvényeiket az igazgatósághoz nyujtsák be 1900 május 10-ig. Jelentkezhetnek: a) tanítójelöltek; b) a kik a mélt. vall. és közokt. m. kir. minisztériumtól engedélyt nyertek. A megjelenés ideje: 1900 május 14-én d. e. 8 óra; Vizsgálati díjak: a) intézeti növendékek 20 kor., b) idegenek 40 kor., c) oklevélilleték 2 kor. előre fizetendő. Nagyvárad, 1900 ápr. 10. Az igazgatóság.

A nagy nemzeti zarándoklatra már másfélezeren jelentkeztek. E szép szám méltó a magyar nemzethez. A zarándoklat a bíboros-hercegprímás vezetése alatt e hó 24-én külön vonatokon indul útnak Szentatyánk székvárosa felé.

Szmrecsányi Pál szepesi püspök a Poprádon emelendő római katolikus iskolaépületre 8000 koronát adományozott, miért lapunk útján és hívei nevében Andreides György plébános mond köszönetet a püspöknek.

A «holt kéz». A privigyei plébániához tartozó Neczpál fiók-községben római katolikus iskola fölépítéséhez Rimely Károly dr. beszercebányai püspök 100 koronával; a beszercebányai székeskáptalan ugyane célra szintén 100 koronával járultak.

Halalozás. Konecsny János tanító, ki B.-Csabán 40 évig odaadóan működött a nevelés rögös pályáján, folyó évi április hó 13-án este 9 órakor, hosszas szenvedés és a halottak szentségének fölvétele után, 60 éves korában megszűnt élni. A megboldogultnak földi maradványait folyó évi április hó 15-én délután 4 órakor helyezték a föltámadásig örök nyugalomra. Elhunytát neje és gyermekei gyászolják. Ny. b.

Felölös szerkesztő: Ember Károly.

PÁLYÁZATOK.

Erdélyi egyházmegye.

Sellyei róm. kath. kántor-tanítói állásra pályázat hirdetik. Jövedelme: kényelmes lakás és gazdasági épületeken kívül államszegélyvel együtt 800 korona. Folyamodványok ápril 30-ig az iskolaszékhez küldendők. U. p. Magyaros, Maros-Tordamegye. 151 3—3

Pécsi egyházmegye.

A **duna-szekesői** róm. kath. magyar-német tanítólévi iskolánál megüresedett osztálytanítói állásra pályázat hirdetik. Jövedelme évi 900 korona havi előleges részletekben. Kötelessége egy osztályt önállóan vezetni, ismétlősöket fölvaltva díj nélkül oktatni, nemkülönben kántori teendőkből segédkezni és azokat bizonyos esetekben önállóan is végezni. Pályázati határidő ápril 25. Kérvények róm. kath. Iskolaszékhez Duna-Szekeső (Baranyamegye) intézendők. 158 3—3

Szombathelyi egyházmegye.

A **szt.-benedeki** (Vasmege, posta Tökerezstur) róm. kath. kántortanítói állásra ápril 25-ére különböző címeken 1000 korona jövedelemmel pályázat nyitattik. Az iskolaszék. 1—2

„Szónokló tanító”

utasítás a beszéd művészetében, alkalmi beszédek gyűjteménye: Ő Felsőge a király névünnepére, október 6-ra, márczius 15-re, április 11-re, tanév végére, 10 szobor ünnepére, különböző ünnepies alkalmakra, iskolai ünnepélyekre, tisztelgésekre stb. stb. összeállította **Gramma Döme**, kir. s.-tanfelügyelő. A 186 beszédet tartalmazó kötet ára **5 kor. 20 fil.** Kiadja a

Polatsek-féle könyvkereskedés Temesvártt.

Megrendelhető 1 kor. havi részletekre is.

Orgona-építési műintézet.

RIEGER TESTVÉREK

Budapest, Garay-utca 48.

Rieger Testvérek Jägerndorfi (Osztr.-Szl.) cs. és kir. udvari orgona-gyáranak fiókja. Legolcsóbb áron kiváló orgonákat szállítanak.

A cég 25 évi fennállása óta

700-on felül új orgonát

épített, melyek közül 255 esik Magyarországra, a többiit Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz-, Olasz- és Törökországba szállították.

Orgona-árjegyzékek ingyen és bérmentve.

ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG BUDAPESTEN.

I. Tűz-, szállítvány-, jég- és betörés-biztosítási üzlet.

Negyvenkettedik évi zárszámla 1899 január 1-től december 31-ig.

KIADÁSOK.

	K.	f.		K.	f.
I. Tűzbiztosítás.					
Kifizetett károk és költségek 5 336,980 38			Az 1898. évről áthozott kiegészítő díjtartalek a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül	400000	
levonva viszontbiztosított károk és költségek 3 467,242 43	5069737 9		Tűzbiztosítások után bevett készpénzdíjak és a f. évben lej. díjkötelezvények és díjváltók 12 657,549 48		
Függőben maradt károk tartaléka 259746 0			lev. förl. díjak 1.062,156 37		
Szerzési költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával 633255 16			viszontb. díjak és díjreszletek 4.013,478 29	9881914 6	
Jövedelmi adó és helygilletékek 196146 87			Az 1898. évben függőben maradt károk tartaléka	555001 4	
Postabérek 103446 11					
Adózással közhasznú célokra 11100			II. Szállítvány-biztosítás.		
A tűzbiztosítási üzlettel terhelő igazgatási költségek 912045 23			Az 1898. évről áthozott készpénz díjtartalek a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül	400000	
Behajthatlan követelések leírása 90453 9			Szállítványbiztosítások után bevett készpénzdíjak		
A következő évek készpénz-díjtartaleka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül 400000			levonva: törlesztett díjak 52,856 73		
II. Szállítvány-biztosítás.					
Kifizetett károk és költségek 379,512 07			viszontb. díjak 42,944 84	600,801 57	
levonva viszontbiztosított károk és költségek 227 887 08			Az 1898. évben függőben maradt károk tartaléka	46223 04	
Függőben maradt károk tartaléka 100099 07					
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával 28296 06			III. Jégbiztosítás.		
A következő évek készpénz-díjtartaleka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül 50000			Jégbiztosítások után bevett készpénzdíjak		
III. Jégbiztosítás.					
Kifizetett károk és költségek 1 792,290 61			levonva: törlesztett díjak 642,335 13		
levonva viszontbiztosított károk és költségek 1 121,079 25			viszontb. díj. 2.882,649 75	3.524,984 88	
Függőben maradt károk tartaléka 16730 47			Az 1898. évben függőben maradt károk tartaléka	58051 52	
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával 273797 99			IV. Betörésbiztosítás.		
Bélyegilletékek 69180 99			Az 1898. évről áthozott készpénz díjtartalek a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül	40000	
Behajthatlan követelések leírása 10295 97			Betörésbiztosítások után bevett készpénzdíjak		
IV. Betörésbiztosítás.					
Kifizetett károk és költségek 2513 32			levonva: törlesztett díjak 43,405 31		
levonva viszontbiztosított károk és költségek 18216 61			viszontb. díjak 42,199 67	85,604 98	
Függőben maradt károk tartaléka 2500			Az 1898. évben függőben maradt károk tartaléka	1200	
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztosított rész utáni bevétel levonásával 57533 02			V. Egyéb bevételek.		
A következő évek készpénz-díjtartaleka a viszontbiztosított rész levonása után és minden megterhelés nélkül 20000			Szelvénytakarékpénztári, váltó és egyéb kamatok	402305 69	
V. Egyéb bevételek.					
Arányviszonyosság értékpapírok és idegen pénzmenek után 1245708 09			Társasági házak tisztá jövedelme	41126 53	
VI. 1899. évi nyeresémszámla.					
A f. é. üzletből felmaradt nyereséget 18952 66					
	1382935 07			1382935 07	

VAGYON. Mérleg-számla 1899. évi december 31-én.

	K.	f.		K.	f.
Elhelyezett tőkepenz-takarékpénztárak és bankoknál 749000 43			Részvényalapítók: teljesen befizetett 2000 egész részvény a 1000 forint és teljesen befizetett 2000 fél részvény a 500 forint	6000000	
1200,000 Kor. n. é. Magyar földhit. int. 4%-os talajjavítás és szah. záloglevél a 94-70 = K 1.136,400			Társasági tartalékok	6000000	
990,000 Kor. n. é. Pesti magyar kereskedelmi bank 4%-os záloglevél a 96 = K 950,400			Külön tartalek	5472 26	
490,000 Kor. n. é. Egyesült pesti fővárosi takarékp. 4%-os záloglev. a 96 = K 460,600			Tűzbiztosít. díjtartalek készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül 4.000,000 K		
5000 K. n. é. "Orthon" irók s hirdapírok köre 4 1/2%-os költségek a 100 Kor. = K 5,000			Szállítvány-biztosítási díjtartalek készpénzben a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhelés nélkül 50,000 K		
7942 drb Magyar-francia biztosító társasági részv. a 200 = K 1.588,400			Betörésbizt. készpénz-díj tartalek a viszontbiztosított rész levonásával és minden megterhel. nélkül 20,000 K		
1209 drb Belső biztosító társasági részv. a 410 = K 495,690			Tűzbiztosítási függő károk tartaléka	259746 07	
997 drb Hazai ált. bizt. társ. elsőb. részv. a 200 = K 199,400			Szállítvány-bizt. függő károk tartaléka	100099 07	
A fenti értékpapírok s többi után az év végéig esedékes kamatok = K 53,312 78			Jégbizt. függő károk tartaléka	16730 47	
Leszámlított, visszleszámlított s egyéb váltók 488452 74			Betörésbizt. függő károk tartaléka	2500	
A társaság hazai 1420000			Különféle hitelezők	804643 3	
Erzsébeti házak jelzálog-kölcsön számla 770000			Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok	6184	
Különféle adósságok:			Első m. ált. bizt. társ. "Élvay-alap"	17878 2	
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselő-segnek 1823637 98			Első magyar által. biztosító-társaság	62903 19	
b) Maradványok idegen bizt. intézeteknél és átmeneti tőtelek 1226739 34			Ezredeves alapítvány	103358 04	
Jégbiztosítási osztály folyó számlán 410789 58			Tisztviselői nyugdíjalapja	2069 80	
Központi pénzkészlet 923929 92			Életbiztosítási osztály folyó számlán	28252 67	
			Betörésbizt. oszt. folyó számlán	3269 76	
			1899. évi nyereség	18952 66	
				1-611219 8	

Budapest, 1899 decz. hó 31-én.

Kaczvinsky János,
életbizt. könyvvivő.

Gergely Tódor,
a központi könyvezés főnöke.

Az igazgatóság: báró Harkányi Frigyes, Jenei Lajos, Ormody Vilmos, báró Schossberger Zsigmond, gróf Zichy Nándor.

Aligazgató: Szende Károly.

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint készültnek és azok egyes tételeit a fő- és segédkönyvekkel teljesen megegyezőnek találtuk.

Budapest, 1900 márczius hó 22-én.

A felügyelő-bizottság:

Hajós József, László Zsigmond, báró Radvánszky Géza.

II. Életbiztosítási üzlet.

Harminczhetedik évi zárszámla 1899 január 1-től decz. 31-ig.

KIADÁSOK.

	K.	f.		K.	f.
Törlesztett költségek díja 605857 52			A m. évből áthozott díjtartalek	69992 402	
Visszaváltott költségekért 1338778 47			Befolyt díjak: ez évben kiállított költségek után	106778 297	
Halálesetek után kifizetett kárösszeg 2408755 51			az előbbi éveken kiállított költségek után	966452 900	
Lejárt kihazasítási tőkékért 2638847 06			a biztosított tőke emelésére forlított nyeresémények	564115 1	
Kihazasítási biztosításoknál haláleset következtében díjvisszatérítés 92187 06			Múlt évi függőben volt károk és díjvisszatérítések tartaléka	434991 2	
Függőben lévő károk és díjvisszatérítések tartaléka 381474 25			Múlt évi függőben volt kihazasítási tőkék tartaléka	605348 8	
Függőben lévő kihazasítási tőkék tartaléka 421006 10			Illetek	24456 5	
Évjáradékokért 2957925 4			Kamatjövdelem	303929 19	
Viszontbiztosítási díjak 30425 05					
Bélyegkelet 21546 73					
Irodai ber. postadíjak, nyomtatv. uti s egyéb költség 530220 8					
Tiszt. fizetések 206465 27					
Jövedelmi adóért 28545 04					
Orvosi díjakért 115690 84					
Szerzési és díjbehajtási költségek 749564 99					
Kisorsolt biztosítások tartaléka 24000					
Behajthatlan tartozások leírása 29517 12					
Díjtartalek ez év végén 69737646 14					
1899. évi nyereség 977833 52					
	81101896 55			81101896 55	

VAGYON. Mérleg-számla 1899. évi decz. 31-én.

	K.	f.		K.	f.
Ertekpapírok 63.191.496 76 K			Díjtartalek		
ugyanis 125.000 Kor. n. é. m. kir. 4%-os kor. járadék 94 75 K-val			71.387,869 17 K		
67.400 Kor. n. é. m. kir. 4%-os aranyjáradék 116 50 K-val			levonva a viszontbizt. díjtartaleköt 1.650,223 03 K	69737646 14	
12.592,800 Kor. n. é. m. földhit. 4%-os záloglevelek 96 K-val			Biztoság alap Kihazasítási tőkék nyereségére	72028 8	
14.227,800 Kor. n. é. m. földhit. 4%-os talajjavítás és szabályozási zálog 94 70 K-val			Függőben lévő károk és díjvisszatérítések tartaléka	856296 62	
6.499,800 Kor. n. é. m. földhit. 4%-os kor. zgl. 94 75 K-val			Függőben lévő kihazasítási tőkék tartaléka	381474 25	
2.594,000 Kor. n. é. pesti m. ker. bank 4 1/2%-os zgl. 99 75 K-val			Díjleszállításokra vonatkozó nyeresémény tartaléka	421006 10	
136,000 Kor. n. é. pesti m. ker. bank 4 1/2%-os községi kölcsönkötvényei 100 K-val			Tulélési csoportok számlája	21071	
182,000 Kor. n. é. kishirt. orsz. földhit. 4 1/2%-os zgl. 99 90 K-val			Előre fizetett díjak az 1900-92 évekre	173686 86	
138,000 Kor. n. é. kishirt. orsz. földhit. 5%-os zgl. 100 K-val			Fel nem vett nyeresémények 1898. évről	5366 60	
600,000 Kor. n. é. m. tkpenztárak központi jelzálogbankja 4 1/2%-os zálogl. 99 50 K-val			Kisorsolt biztosítások tartaléka	387 58	
626,000 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkp. 4 1/2%-os zálogl. 99 25 K-val			Viszontbiztosító intézetek és mások követelései	24000	
1.782,000 Kor. n. é. egyes. pesti f. v. tkp. 4 1/2%-os zálogl. 99 K-val			1899. évi nyereség	44092 62	
200,000 Kor. n. é. belvárosi takarékpénztár 4 1/2%-os záloglevél 100 K-val				977833 52	
58,800 Kor. n. é. m. jelzáloghitelb. 4%-os nyereséménykölcs. kötvényei 118 K-val					
M. jelz.-hitelb. 4%-os köles. 6 db nyereséményjegye 25 K-val					
58,800 Kor. n. é. m. jelz.-hitelbank 4 1/2%-os zgl. 99 50 K-val					
4.848,400 Kor. n. é. Budapest f. v. 4 1/2%-os kölcs. kötv. 99 50 K-val					
124,800 Kor. n. é. Budapest f. v. 4%-os korona-kölcsönkötvények 95 K-val					
2.329,000 Kor. n. é. m. kir. államv. ezútkölcsön 4 1/2%-os kötv. 99 75 K-val					
700,000 a. or. n. é. m. kir. államv. aranykölcsön 4 1/2%-os kötv. 12 K-val					
94,000 Kor. n. é. m. kir. keleti vasuti államkölcs. 5%-os aranykötvényei 119 K-val					
399,200 Kor. n. é. m. kir. 4%-os földterhm. kötv. 94 50 K-val					
12.977,600 Kor. n. é. m. kir. italm. jogkárt. 4 1/2%-os kötv. 99 50 K-val					
Besztercebánya-brezovai s pisikvajdahunyadi vasuti els. kötv. 236,000 Kor. n. é. egyesített államadosság 4 1/2%-os papírjár. (május-november lejárt) 98 40 K-val					
90,000 Kor. n. é. osztrák 4%-os kor. járadék 98 75 K-val					
523,845 Lire 55 c. olasz 5%-os járadék és kamatai					
Tulélési csoportok értékpapírjai: 171,500 Kor. n. é. m. k. italm. jogkártalanítási 4 1/2%-os kötv. 99 50 K-val					
1899-ben esedékes kamatok					
Jelzálog-kölcsönök					
Kötvény-kölcsönök					
Viszontbizt. kötvény-kölcsönök					
A közp. tartozása folyó számlán					
Vezér- és főügynökök-ek és mások tartozásai					
	2026403 30			2026403 30	
	7334229 06			7334229 06	